

## การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีตามหลักอิทธิบาทธรรม Participation of Women in Local Politics According to the Principles of Iddhipadhamma

พิมพา เรืองโรจน์

Pimpa Ruangrol

นักวิชาการอิสระ

Independent academic

E-mail: pimpa7124@gmail.com

### บทคัดย่อ

การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในหลายด้าน เช่น การตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามการตรวจสอบการทำงานของทางราชการ ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การรับรู้ สภาพของปัญหาอย่างแท้จริง เพราะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่นั้นจะทำให้ทราบถึงความจริงของปัญหา และทำให้สามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาได้

การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรี จะเห็นได้ว่าองค์การสหประชาชาติได้ให้ความสำคัญแก่สตรี เนื่องจากความสำคัญของสิทธิมนุษยชนของสตรีในการร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ในปัจจุบันสตรีมีความรู้ความเข้าใจมีความสนใจทางการเมืองท้องถิ่นมากขึ้น ดังนั้น สตรีจึงต้องการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของตนเองเพื่อส่งเสริมพัฒนาอาชีพให้กับกลุ่มสตรี ปกป้องสิทธิของสตรี และช่วยกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาท้องถิ่นของตน ดังนั้น สตรีควรมีหลักอิทธิบาทธรรม 4 ประการ คือ 1. ด้านฉันทะ พึงพอใจ ความไม่เบื่อหน่าย ไม่ทอดทิ้งงานหรือท้อแท้ มีกำลังใจต่อสู้กับอุปสรรคสร้างสรรค์ 2. ด้านวิริยะ มุ่งมั่นผลักดัน ควรมีความมุ่งมั่น กล้าที่จะทุ่มเทให้กับการทำงานโดยไม่หวังผลตอบแทน 3. ด้านจิตตะ ตั้งมั่น มีความคิดที่รอบคอบไม่ปล่อยใจให้ความคิดฟุ้งซ่าน เลื่อนลอย หมั่นตรวจตราดูแลเอาใจใส่ในงานของตนอยู่เสมอ 4. ด้านวิมังสา พิจารณาไตร่ตรอง ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม และตรวจสอบข้อบกพร่องตลอดจนปัญหาอุปสรรค หาวิธีแก้ไขอย่างมีเหตุผลมีผล

**คำสำคัญ:** การมีส่วนร่วม, การเมืองท้องถิ่น, สตรี

### ABSTRACT

Political participation is the opportunity for citizens to participate in politics. People can participate in politics in many areas, such as decision-making and carrying out activities. Following up on inspections of government work. The characteristic of political participation is a true awareness of the nature of the problem. Because in the participation of people in that area, they will know the truth of the problem. And make it possible to work together to solve that problem.

Women's participation in local politics can be seen that the United Nations has given importance to women. Because of the importance of women's human rights in

participating in the development of their own localities. Nowadays, women have more knowledge and understanding and are more interested in local politics. Therefore, women want to participate in their own local politics in order to promote career development for women. Protect women's rights and help each other solve obstacles in the development of their localities. Therefore, women should have 4 principles of Iddhipada Dhamma: 1. Passion: Satisfaction, not boredom Do not abandon your work or become discouraged. Have encouragement to fight against creative obstacles. 2. Diligence: determined to push there should be determination. Dare to dedicate yourself to actions without expecting anything in return. 3. Mind or Consciousness: Be firm, have careful thoughts, do not allow your thoughts to wander or wander, and always check and take care of your work. 4. Investigation: consider there should be opportunities for people to participate. And check for defects as well as obstacles find a solution that is reasonable and effective.

**Keywords:** Participation, local politics, women.

## บทนำ

การปกครองระบอบประชาธิปไตยในยุคสมัยใหม่ คือ การเลือกผู้แทนเข้ามาทำหน้าที่บริหารกิจการบ้านเมืองแทนประชาชน ในอดีตจนถึงปัจจุบันผู้แทนส่วนใหญ่ของประเทศไทยเป็นเพศชาย อาจเพราะเหตุว่าผู้หญิงถูกรวมส่งสอนให้เป็นกุลสตรีมีหน้าที่ดูแลบ้านเรือนและครอบครัวเป็นหลัก ส่วนผู้ชายเป็นผู้มีหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัวและทำงานนอกบ้าน รวมถึงมีหน้าที่ในการบริหารกิจการบ้านเมืองด้วย ซึ่งถึงแม้จะมีใช้หน้าที่ของผู้หญิง แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปการทำงานนอกบ้านนั้นมิได้จำกัดแต่เพียงเฉพาะเพศชายผู้หญิงก็มีความจำเป็นเช่นเดียวกันจึงทำให้บทบาทของผู้หญิงในยุคสมัยใหม่จึงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และนอกจากการทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวแล้ว ผู้หญิงยังเข้ามามีบทบาทในการบริหารกิจการของบ้านเมืองรวมถึงการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผ่านการเป็นตัวแทนทางการเมือง เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารและสมาชิกสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งยังได้รับการยอมรับว่านักการเมืองหญิงมีความละเอียดอ่อน รอบคอบคอบกว่าผู้ชาย รวมถึงนักการเมืองหญิงมีแนวคิดในการพัฒนาที่เน้นไปทางด้านการส่งเสริม คุณภาพชีวิตได้ดีกว่าเพศชายที่เน้นไปทางด้านการอุปโภคและสาธารณูปการ แต่กระนั้นหากเรา พิจารณาทางสถิติจะพบว่าจำนวนส่วนของเพศหญิงต่อเพศชายในการเข้ามามีตำแหน่งทางการเมืองของประเทศไทยยังอยู่ในสัดส่วนที่น้อยกว่านานาประเทศอาจเนื่องจากติดที่กรอบและวิธีคิดในแบบเดิม (วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่นสถาบันพระปกเกล้า, 2551: 3)

นับตั้งแต่องค์การสหประชาชาติได้กำหนดปีสตรีสากลเมื่อ พ.ศ. 2518 เป็นต้นมา นานาประเทศในโลกก็ได้ให้ความสนใจต่อข้อเสนอแนะของสหประชาชาติ 3 ประการ คือ ให้สตรีได้รับโอกาสพัฒนาตน โดยควรแก่ความสามารถ ให้สตรีมีความเสมอภาคกับบุรุษ ให้สตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ สตรีในประเทศไทยนั้นได้มีความตื่นตัวในการที่จะปฏิบัติตามข้อเสนอของสหประชาชาติเช่นเดียวกับสตรีในประเทศอื่นๆ เพื่อให้สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่นำมาซึ่งความสุขกายสุขใจอย่างแท้จริง (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2535: 210)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนถือ เป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจต่อการเมือง

การปกครองของประเทศและที่สำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้น เป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและควบคุมการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติฝ่ายบริหารและเจ้าหน้าที่ของภาครัฐได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังเป็นทั้งเป้าหมาย และกระบวนการทางการเมือง คือเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งในระบอบประชาธิปไตยสังคมใดจะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงหรือต่ำพิจารณาได้จากระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยที่สังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำแสดงว่าสังคมนั้นมีความเป็นประชาธิปไตยต่ำ ถ้ามีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงแสดงว่าสังคมนั้นมีการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยสูง อีกทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นตัวบ่งบอกถึงอุดมการณ์เจตนคติทางการเมืองของประชาชนในชาติได้อีกด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2554: 11-12) แม้ในปัจจุบันจะได้มีการเรียกร้องสิทธิของสตรีมากขึ้นทุกฝ่ายให้ความสำคัญและตระหนักถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีตามการส่งเสริมการสนับสนุนให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น สตรีสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมซึ่งการที่สตรีเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ แก่สตรีด้วยกันเท่านั้นแต่ยังเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มที่สตรีดูแลอย่างใกล้ชิดด้วยเช่นเด็กเยาวชน และผู้ด้อยโอกาสเนื่องจากสตรีมีมุมมองในเรื่องต่างๆ ที่ละเอียดกว่าและสนใจในเรื่องที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนทุกกลุ่ม ดังนั้น ผู้เขียนจึงตระหนักถึงความสำคัญในสิทธิมนุษยชนของสตรีในการร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ในปัจจุบันสตรีมีความรู้ความเข้าใจมีความสนใจทางการเมืองท้องถิ่นมากขึ้น โดยเฉพาะ โครงสร้างของเทศบาล และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ดังนั้น สตรีจึงต้องการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของตนเองเพื่อส่งเสริมพัฒนาอาชีพให้กับกลุ่มสตรี ปกป้องสิทธิของสตรี และช่วยกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาท้องถิ่นของตน

### ความหมายและประเภทของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกัน กล่าวคือฝ่ายหนึ่งรู้สึกด้อยอำนาจกว่า มีทรัพยากรหรือความรู้ด้อยกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น
2. การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยไม่รัฐต้องการของประชาชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นเพียงประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนบางเรื่องเท่านั้น
3. การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาด้วยความเท่าเทียมกันทุกฝ่าย จัดเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริงของประชาชนตามแนวความคิดและหลักการพัฒนาชุมชน เมื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้จะสนับสนุนและส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (เฉลิมว บุรีภักดี และคณะ, 2545: 33).

ประเภทของการมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมโดยตรง การมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเป็นสำคัญ ดังนั้น ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมโดยตรง เช่น ผู้บริหาร หัวหน้าโครงการมักจะเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในรูปของกรรมการที่ปรึกษาที่ให้ออกคิด ข้อเสนอแนะ เพราะกิจกรรมบางอย่างอาจมีอุปสรรค ไม่สามารถแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงจำเป็นต้องให้บุคคลอื่นเข้ามาร่วมในการตัดสินใจ

เพื่อให้ผลการตัดสินใจเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไปหรือเกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมโดยตรงจึงมีสาระสำคัญอยู่ที่ว่า เป็นการร่วมอย่างเป็นทางการและมักทำเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น คำสั่งแต่งตั้งหนังสือเชิญประชุม บันทึกการประชุม เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมโดยอ้อม การมีส่วนร่วมโดยอ้อมเป็นเรื่องของการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายอย่างไม่เป็นทางการโดยไม่ได้ร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการบริหาร แต่เป็นเรื่องของการให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายเท่านั้น เช่น การบริจาคเงินทรัพย์สินวัสดุอุปกรณ์แรงงาน เข้าช่วยสมทบ ไม่ได้เข้าร่วมประชุมแต่ยินดีร่วมมือ เป็นต้น (เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2553: 10)

แนวคิดในการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคสังคมในการเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบมักจะเกิดขึ้นจากสาเหตุหลัก 3 ประการด้วยกัน คือ

1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลของบุคคลซึ่งบังเอิญพ้องต้องกัน กลายเป็นความใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม

2. ความเดือดร้อนและไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่อยู่นั้นผลักดันให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่ม วางแผน และลงมือกระทำร่วมกัน

3. การตกลงร่วมใจกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มกระทำการสนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมขึ้น (ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล, 2545: 41-42)

จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในหลายด้าน เช่น การตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามการตรวจสอบการทางานของทางราชการ และนำผลที่ได้จากการระดมความคิดมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพความร่วมมือของประชาชนในรูปตัวบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีความคิดเห็นตรงกัน เพื่อดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งไว้ อันเป็นประโยชน์ต่อตัวบุคคลต่อกลุ่มคนรวมทั้งต่อส่วนร่วมโดยที่ประชาชนต้องเป็นผู้ตัดสินใจในกระบวนการการมีส่วนร่วมด้วยตนเองและรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น

### ลักษณะและความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้เขียนได้รวบรวมลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากนักวิชาการที่ได้นิยามไว้ดังต่อไปนี้ คือ

1. ระยะเวลาและสถานที่ในการมีส่วนร่วมกับการควรต้องให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมให้ต่อเนื่องตามวงจรชีวิตของโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจนโครงการยุติ

2. การมีส่วนร่วมนั้น มิมีมิติทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดย (1) ทางด้านปริมาณ ถ้ามีคนมามีส่วนร่วมมากก็ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันดีขึ้นมาก จากนั้นทำให้องค์กรทางสังคมก่อตัวขึ้นส่วน (2) ทางด้านคุณภาพ ควรให้มีส่วนร่วม มิมีมิติที่จะขัดขวางความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างบุคคลหรือความเป็นนาย-บ่าวกัน ให้มีส่วนร่วมเสมอภาคกัน จึงจะถือว่า มีคุณภาพดี

3. จะให้การมีส่วนร่วมเป็นเป้าหมายปลายทาง (an end) หรือจะให้เป็นแนวทาง (amean) คือ จะให้เพียง บุคคลต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องก็พอใจคิดว่าบรรลุวัตถุประสงค์บางสิ่งแล้วหรือจะพิจารณาว่าการมีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่ต้องทำให้ดี โดยตอบให้ได้ว่า “หลังจากการมีส่วนร่วมแล้ว จะมีอะไรดีขึ้นอะไรควรเกิดขึ้นอีกบ้าง”

4. การมีส่วนร่วมนี้ ตามธรรมชาติอาจเกิดขึ้นไม่สม่ำเสมอหรือตลอดเวลาก็ได้ เช่น เวลาเกิดภัยพิบัติคนก็มาช่วยกัน เมื่อหมดภัยแล้วก็แยกกันกลับไปเช่นเดิม แต่ถ้าตั้งองค์กรประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแก้ปัญหาในภัยพิบัติต่างๆ ในพื้นที่กว้างขวางขึ้นอาจต้องการตัวแทนประชาชนมีส่วนร่วมในเวลาที่ยาวนานขึ้น และอาจใช้วิธีการมีจดหมายข่าวแจ้งเรื่องไปยังประชาชนทั่วไปก็ได้

5. การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคมและการศึกษา ซึ่งหากเกิดขึ้นได้ คือ ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันไปด้วย จะเป็นเสมือนการให้การศึกษา แก่สังคมไปในขณะเดียวกัน แต่หลายโอกาสต้องให้เกิดความพร้อมในแต่ละเรื่องต้องใช้เวลารอคอยบ้างเช่นกัน

6. สถานการณ์การมีส่วนร่วมนั้น ต้องคำนึงว่าการมีส่วนร่วมที่แข่งขัน มิใช่เกิด ขึ้นจากการออกคำสั่ง แต่จะต้องสร้างขึ้นเองจะให้ผู้สั่งว่ามาร่วมกันให้เต็มที่แล้วคนก็มาร่วม คงไม่ค่อยเกิดขึ้นได้การมีส่วนร่วมมักต้องใช้ความพยายามให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดแนวคิดประชาสังคม มีจิตสำนึกสาธารณะ เคารพความหลากหลายทางความคิดเพราะทำให้มุมมองกว้างขึ้นและเกิดความรอบคอบขึ้นจนเป็นวิถีชีวิตประจำวันของประชาชน

7. มีคณะผู้บริหารการมีส่วนร่วมพิจารณา เพื่อวางแผนดำเนินการให้เหมาะสมว่าจะให้บุคคลใด กลุ่มใด เข้ามามีส่วนร่วมเมื่อใดและโดยวิธีใด ฯลฯ โดยคณะผู้บริหารมีส่วนร่วมนี้ควรมีตัวแทนผู้ได้รับผลกระทบในจำนวนมากพอสมควร และให้ความหลากหลายมากพอ

8. การมีส่วนร่วมรับรู้สภาพปัญหาโดยมีส่วนร่วมจะทำให้คนในชุมชนได้รับสภาพที่เป็นจริงมากขึ้น การมีส่วนร่วมเพื่อค้นหาปัญหาทำให้เมื่อเห็นปัญหาแล้วจะทำความเข้าใจทางแก้ไขด้วยกันและร่วมแก้ปัญหาต่างๆ ได้จะทำให้เป็นบทเรียนที่จะแก้ปัญหาตนเองต่อไปได้

9. คนที่อยู่ร่วมกันในชุมชนส่วนใหญ่มิได้ใช้ชุมชนเป็นเพียงที่รวมคน คล้ายเอาก้อนหินมากองรวมกันเท่านั้น แต่คนในชุมชนหนึ่งๆ มักมีความผูกพันเอื้ออาทรกันมีค่านิยมร่วมกัน

10. ควรทำให้การมีส่วนร่วมมีลักษณะปณารมณ์ขันประกอบไปบ้าง เพราะในสังคมไทยการมีอารมณ์ขัน จะช่วยให้บรรยากาศการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นได้ดี ดังนั้น ในการประชุมถ้าใช้อารมณ์ขันดนตรีเกมส์ กีฬา เข้าร่วมด้วยจะสร้างการมีส่วนร่วมให้เพิ่มขึ้นได้ (นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, 2546: 34)

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญต่อการบริหารการปกครองพอสรุปได้ในประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. ทำให้ได้แนวทางแก้ไขปัญหที่สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่นกล่าวคือการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาการพัฒนาแต่ละท้องถิ่น ควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นของตน ประชาชนจะรู้ดีว่าความต้องการของตนคืออะไร ทำให้สามารถกำหนดแนวทางเพื่อตอบสนองความต้องการได้เหมาะสม สามารถแก้ไขปัญหได้ถูกจุดและตรงประเด็น

2. ทำให้ประชาชนต้องผูกมัดตนเองกับสิ่งที่ตนมีส่วนร่วมเมื่อประชาชนได้เสนอแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นของตนแล้ว เขาย่อมรู้สึกผูกพันตนเองที่จะต้องดำเนินกิจกรรมบางประการอันจำเป็นทำให้สิ่งที่เสนอแนะมาปฏิบัติให้บรรลุผล ประชาชนจะร่วมแรงร่วมใจปฏิบัติงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

3. ทำให้ประชาชนรู้สึกรัก และหวงแหนในท้องถิ่นของตนเองจากข้อ 2 เมื่อประชาชนผูกมัดตนเองกับสิ่งที่ตนเสนอแนะและร่วมแรงร่วมใจปฏิบัติงานแล้วจะก่อให้เกิดผลต่อมา คือ ความรักความภูมิใจและความหวงแหนในท้องถิ่นของตนเนื่องจากตนเองได้มีส่วนร่วมทำให้ท้องถิ่นเจริญรุ่งเรืองและพัฒนาขึ้น

4. ทำให้แบ่งเบาภาระจากรัฐบาลกลาง การให้ประชาชนมีส่วนร่วมต่างๆ เท่ากับรับหลักการในเรื่องการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นแต่ละแห่ง เมื่อประชาชนในท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ

ได้ด้วยตนเองก็จะทำให้แบ่งเบาภาระจากรัฐบาลกลาง รัฐบาลกลางก็ย่อมมีเวลามากขึ้นที่จะไปดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศต่อไปได้

5. ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งจำเป็นต่อความสัมฤทธิ์ผลในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เมื่อประชาชนในระดับตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่างๆ ย่อมเป็นการปลูกฝังเบื้องต้นและเป็นพื้นฐานในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับประเทศชาติต่อไป (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2543: 243-244)

จะเห็นได้ว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การรับรู้สภาพของปัญหาอย่างแท้จริง เพราะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่นั้น จะทำให้ทราบถึงความจริงของปัญหา และทำให้สามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญในการทำให้ประชาชนยอมรับโครงการต่างๆ ดำเนินการให้สำเร็จตามเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และให้ตรงตามความต้องการของประชาชน อีกทั้งยังเป็นการช่วยเหลือให้ภาคประชาชนให้สามารถพัฒนาขีดความสามารถและช่วยเหลือตนเองได้

### แนวคิดและทฤษฎีบทบาททางการเมืองของสตรี

หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ประชาชนจะเลือกผู้แทนทำหน้าที่แทนตนในรัฐสภา และเจตจำนงของรัฐสภาถือเป็นความต้องการของประชาชน โดยที่ประชาชนยังมีช่องทางในการควบคุมทางการเมืองการปกครองได้บ้าง โดยขอบเขตของการมีตัวแทนของปวงชนนั้น ต้องเป็นไปอย่างกว้างขวาง ประชาชนทั่วไปต้องมีสิทธิที่จะมีตัวแทน สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งจะเป็นของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือมีเงื่อนไขกีดกันประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมิได้ และสิทธิพื้นฐานของประชาชนต้องได้รับการรับรอง เช่น สิทธิในการพูด สิทธิในการเขียน สิทธิในการประกอบอาชีพ สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สิทธิในการนับถือศาสนา ซึ่งต้องเป็นสิทธิที่เท่าเทียมกัน สำหรับบทบาทและสิทธิสตรีไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มองเห็น “ก้าว” ที่กล้าและได้รับการยอมรับในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันหลายปัญหาของหญิงไทยยังคงขังร้อยอยู่ที่เดิม และมีอีกหลายปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ในวาระที่โลกหมุนไปไม่หยุดหย่อน สตรีไทยและผู้เกี่ยวข้องจากหลากหลายวงการร่วมให้มุมมองต่อ “โจทย์” ที่รอท้าทายสตรี “บทบาท” และ “การรับมือ” ในโลกยุคปัจจุบัน การที่บุคคลมีความสำนึกในทางการเมืองการปกครองได้เข้าร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมต่างๆ ที่กระทำด้วยความสมัครใจซึ่งสมาชิกทั้งที่อยู่ในสังคมได้มีส่วนร่วมกันในอนาคตที่จะเลือกผู้นำของตน และกำหนดนโยบายของรัฐ การกระทำนั้นอาจจะทำได้โดยตรงหรืออ้อมก็ได้” สำหรับบุคคลที่ได้ชื่อว่า เป็นผู้เข้าร่วมทางการเมืองนั้น จะเกี่ยวข้องหรือเข้าร่วมกับกิจกรรมต่างๆ ทางการเมือง เหล่านี้ (อาจจะอย่างเดียวหรือหลายอย่างพร้อมๆ กันก็ได้) คือ การใช้สิทธิในการเลือกตั้งการแสวงหาความรู้ทางการเมือง การอภิปรายหรือการพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง การเข้าร่วมในการชุมนุมทางการเมือง การแสดงมติมหาชนอื่นๆ การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การก่อตั้งพรรคการเมือง การลงรับสมัครเลือกตั้ง เป็นต้น แต่การที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ลัทธิการเมืองเอื้ออำนวยให้ ประชาชนมีความสำนึกทางการเมืองวิถีทางทางการเมือง เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561: 23-24)

โอกาสของสตรีในการเข้าสู่การเมืองยังมีน้อย เนื่องจากไม่ได้รับการสนับสนุนจากคนในครอบครัว และทัศนคติของสตรีด้วยกันเองที่ยังมองว่าการเมืองเหมาะกับผู้ชายมากกว่า ทำให้สตรีไม่ได้รับการเลือกจากประชาชน ทั้งที่ประชากรสตรีมีมากกว่าผู้ชาย ที่ผ่านมามีประเทศไทยได้มีการพยายามผลักดันให้มีระบบโควตาสำหรับสตรีในระบบบัญชีรายชื่อ แต่พรรคการเมืองเกรงว่าจะไม่สามารถหาสตรีได้ครบตาม

จำนวนที่กำหนดไว้ ประเด็นดังกล่าวจึงตกไป ส่วนสมาชิกวุฒิสภาได้มีการผลักดันให้มีกลุ่มสตรีกลุ่มหนึ่ง แต่ผลักดันไม่สำเร็จ ดังนั้น การจะผลักดันให้สตรีเข้าสู่แวดวงการเมืองมากขึ้นจะต้องเริ่มจากการสนับสนุนสตรีที่เก่งและมีความสามารถได้เข้าสู่เส้นทางการเมืองเพื่อให้สตรีได้มีส่วนร่วมในการพิจารณากฎหมาย อันทำให้การออกกฎหมายได้รับมุมมองที่ครบถ้วนและหลากหลายมากยิ่งขึ้น แนวทางในการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติตัวอย่างไรจึงประสบความสำเร็จ: การจะก้าวหน้าและประสบความสำเร็จในชีวิตได้นั้นต้องประกอบด้วย 4 เรื่อง คือ 1) ค้นหาตัวเอง 2) โชคชะตา 3) โอกาส และ 4) ความทุ่มเท จนได้เข้ามาเป็นนักการเมืองในสภานิติบัญญัติแห่งชาติ มุมมองต่อบทบาทสตรีไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0 การดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่จะมีความรู้สึกลอยๆ มีตัวตน และทำในสิ่งที่รัก ไม่ได้ประกอบอาชีพตามสาขาวิชาที่เรียนจบมา มีการพึ่งพาและใช้เทคโนโลยีมากขึ้น ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการทำให้ก้าวไปข้างหน้ามากขึ้น จึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา รู้จักใช้เทคโนโลยี เรียนรู้ภาษา ต้องรักในสิ่งที่ทำและมีมุมมองต่อปัญหาในเชิงบวก และการเรียนรู้ในยุคนี้เป็นรูปแบบ Learning by Doing คือ การเรียนรู้โดยการลงมือทำมากขึ้นเมื่อเรียนรู้แล้วต้องลงมือปฏิบัติควบคู่กันด้วยจึงจะประสบความสำเร็จ ในอนาคตเรื่องความเหลื่อมล้ำทางเพศอาจจะลดน้อยลงเรื่อยๆ เพราะการเข้าถึงเทคโนโลยีจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำได้ เว้นแต่บางอาชีพเท่านั้นที่ยังคงมีการตั้งคำถามอยู่ เช่น นักการเมือง การเป็นนักการเมืองไม่ได้ง่ายต้องเข้าใจการทำงาน และการมีครอบครัวก็เป็นอุปสรรคอย่างหนึ่ง แนวทางในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตัวให้ประสบความสำเร็จ ไม่ได้มีความรู้สึกว่าการเป็นสตรีหรือผู้ชายทำให้เกิดความแตกต่างทางเพศแต่อย่างใด การจะประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับภาระของตัวเอง ต้องภาคภูมิใจในสิ่งที่เราเป็น รู้จักค้นคว้าหาความรู้และเปิดโอกาสให้ตัวเองสตรีผู้ชายทุกคนมีความเท่าเทียมกัน เราต้องมีความมั่นใจภาคภูมิใจ จากการสังเกตพบว่าสตรีที่โดดเด่นและเป็นสตรีแถวหน้าได้จะต้องเป็นสตรีที่ทำงานหนักกว่าผู้ชาย เช่น ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและบริษัทสมาชิกส่วนใหญ่ผู้บริหารระดับสูงเป็นสตรี หลายหน่วยงานมีสตรีก้าวขึ้นมาเป็นสตรีแถวหน้ามากขึ้น ซึ่งสตรีที่จะอยู่แถวหน้าได้จะต้องเป็นสตรีที่มีความโดดเด่นและทำงานหนักกว่าผู้ชายและในอนาคตจะมีสตรีก้าวมาสู่ระดับสูงมากขึ้นไม่ได้สนับสนุนว่าสตรีจะต้องเท่าเทียมกับผู้ชายในทุกเรื่อง แต่สตรีควรได้รับโอกาสเท่าเทียมกับผู้ชาย ในกลุ่มประเทศอาเซียน ประเทศฟิลิปปินส์และประเทศอินโดนีเซียให้ความสำคัญกับสตรีมากกว่าจะเห็นได้จากมีประธานาธิบดีเป็นสตรีมานานแล้วแต่ในประเทศญี่ปุ่น และประเทศจีนยังมีสตรีที่ดำรงตำแหน่งในระดับสูงน้อยอยู่ สำหรับประเทศไทยเริ่มมีสตรีที่ดำรงตำแหน่งในระดับสูงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากการศึกษาในต่างประเทศ สตรีที่มีส่วนร่วมในคณะกรรมการ จะมีความรอบคอบในการทำงานและอัตราการโกงน้อย

สตรีไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0 ต้องเรียนหนังสือและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ การเรียนในระบบอาจไม่เพียงพอ ต้องแสวงหาความรู้อื่นๆ เพิ่มเติม เช่น ภาษา และเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น แนวทางในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตัวให้ประสบความสำเร็จ มีโอกาสเจอผู้คนที่ชีวิตลำบากยากจน ได้ทำงานด้านสิทธิมนุษยชนเพื่อช่วยเหลือคนอื่น ได้เริ่มงานที่กองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ การทำงานค่ายผู้ลี้ภัยชาวพม่า ผู้ประสบภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ พบว่า สตรีประสบความสำเร็จมากกว่าผู้ชาย ได้ทำงานที่องค์กรเพื่อการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ และเพิ่มพลังของสตรีแห่งสหประชาชาติ (UN Women) UN Women ทำงาน 2 ส่วน คือ 1) ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ และ 2) เสริมสร้างศักยภาพของสตรีเพื่อให้เกิดความเท่าเทียม มีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสตรีโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง โดยเฉพาะสตรีที่อยู่ในพื้นที่ด้อยพัฒนายากจนหรือในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงให้ได้มีโอกาสพัฒนาตัวเองและเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ตลอดจนทำให้ผู้ชาย

ตระหนักและยอมรับบทบาทของสตรีมากขึ้น มีสตรีส่วนหนึ่งที่ยังตกหล่น เช่น เรียนน้อย ฐานะยากจน สตรีได้เข้ามามีบทบาทในหลายภาคส่วน โดยเฉพาะภาคเอกชน ส่วนบทบาทสตรีกับการเมืองไทย พบว่า ยังมีบทบาทน้อยเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ เนื่องจากประชาชนส่วนหนึ่งหรือผู้ยังไม่มั่นใจในการทำงานสตรี มุมมองของสหประชาชาติต่อประเทศไทย สถานภาพของสตรีไทยในสายตาประชาคมโลก ได้รับการยอมรับและมีบทบาทมากขึ้น ดัชนีตัวเลขความเท่าเทียมหญิงชายโลก (Global Gender Index) ของประเทศไทยอยู่ที่ 75 อยู่เกณฑ์ดี UN Women ยกตัวอย่างสตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ บทบาทของ สตรียังมีน้อยอยู่ ซึ่งต่อมาสตรีได้พัฒนาตัวเองมากขึ้น ผู้ชายเริ่มมีความตระหนักและยอมรับมากขึ้น และ ให้สิทธิหรือให้ออกาสสตรีมาทำงานมากขึ้น ทำอย่างไรให้สตรีชนบทมีสิทธิมีเสียงกลับขึ้นมา และชุมชน ยอมรับ ตลอดจนสร้างความตระหนักให้กับผู้ชายด้วย ซึ่งการจะทำแบบนั้นได้จะต้องเพิ่มศักยภาพ และการมีส่วนร่วมของสตรีเพื่อให้สตรีสะท้อนปัญหาขึ้นมาตลอดจนให้สังคมยอมรับและผลักดันต่อไป (สำนักงาน เลขาธิการวุฒิสภา, 2565: ออนไลน์)

จะเห็นได้ว่า ประชาชนจะเลือกผู้แทนทำหน้าที่แทนตนในรัฐสภา และเจตจำนงของรัฐสภาถือเป็นความต้องการของประชาชน การที่บุคคลมีความสำนึกในทางการเมืองการปกครองได้เข้าร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมต่างๆ ที่กระทำโดยความสมัครใจซึ่งสมาชิกทั้งที่อยู่ในสังคมได้มีส่วนร่วมกันในส่วนที่จะเลือกผู้นำของตน โอกาสของสตรีในการเข้าสู่การเมืองยังมีน้อย เนื่องจากไม่ได้รับการสนับสนุนจากคนในครอบครัว และทัศนคติของสตรีด้วยกันเองที่ยังมองว่าการเมืองเหมาะกับผู้ชายมากกว่า ทำให้สตรีไม่ได้รับการเลือกจากประชาชน ด้วยสรีระของสตรีทำให้มีโอกาสตกเป็นเหยื่อได้มากกว่าเพศชาย สิ่งหนึ่งที่ยอยากให้ความสำคัญ คือ เรื่องความปลอดภัยของสตรี ภาครัฐต้องดูแลพื้นที่เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัย ในองค์กรต่างๆ อาจยังมีข้อจำกัดในเรื่องเพศ เช่น สตรีที่มีครอบครัวแล้วอาจถูกปฏิเสธเข้าทำงาน

### ปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการเข้าสู่บทบาททางการเมืองของสตรี

ปัจจัยที่ส่งเสริมบทบาททางการเมืองของสตรีในการปฏิบัติหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎรของนักการเมืองสตรีในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เช่น การศึกษา อิทธิพลของครอบครัว อิทธิพลของสื่อ และอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งจะนำเสนอเป็นลำดับไป

**การศึกษา** สำหรับกรณีของสังคมไทย พบว่า ปัจจัยที่ผลักดันให้สตรีประสบความสำเร็จในการเป็นผู้นำทางการเมือง คือ

1. การมีระดับการศึกษาสูง
2. ภูมิหลังของสตรีผู้นำมีส่วนในการกำหนดแนวทางการเป็นผู้นำ แต่ไม่ใช่เป็นสิ่งที่กำหนดหรือมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นผู้นำทางการเมืองของสตรีคณะทำงานวางแผนพัฒนาสตรีระยะยาว ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสตรีไทย (บวร ประพฤติกุศล และคณะ, 2520: 215)

**อิทธิพลของครอบครัว** ลักษณะที่เอื้อต่อการทำงานเพื่อส่วนรวมซึ่งมีผลกระทบเหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นบุรุษ หรือสตรี มีพื้นฐานจากอิทธิพลของครอบครัว ดังต่อไปนี้

1. บิดามารดามีภูมิฐานะอยู่ในท้องถิ่นนั้น
2. บิดาและสามีส่วนใหญ่จะมีอาชีพเป็นข้าราชการ
3. เป็นบุคคลที่สามารถใช้ภาษาได้ทั้งภาษาอังกฤษและภาษามลายู
4. อาชีพเดิมของผู้นำสตรีส่วนใหญ่จะเป็นแม่บ้าน รองถัดมาก็เป็นครู
5. อื่นๆ เช่น สมาชิกในครอบครัวเกี่ยวข้องกับการเมือง (Lenore Manderson, 1980: 35)

**อิทธิพลของสื่อ** อิทธิพลของสื่อมวลชนจะเป็นแนวคิดที่สำคัญมากในการวิจัย เนื่องจากวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมบทบาททางการเมืองของสตรีในการปฏิบัติหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎรของนักการเมืองสตรีในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้แก่ การศึกษา อิทธิพลของครอบครัว อิทธิพลของสื่อ และอุดมการณ์ทางการเมือง เป็นต้น ดังนั้น แนวคิดนี้จะเปรียบเสมือนเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคำตอบตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว ในงานวิจัยฉบับนี้ ได้ให้ความสำคัญต่อแนวคิดบทบาทหน้าที่สื่อมวลชน (Danis Mcquail, 1987: 79)

**อุดมการณ์ทางการเมือง** อุดมการณ์ทางการเมือง เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมบทบาททางการเมืองของสตรีในการปฏิบัติหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎรของนักการเมืองสตรีในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่สำคัญในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาข้อมูลต่างๆ ดังนี้

นิยามอุดมการณ์ทางการเมือง การให้ความหมายของอุดมการณ์ทางการเมือง (Political Ideology) มีผู้นิยามหลากหลาย ดังนี้ อุดมการณ์ทางการเมือง หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ที่มีแบบแผนเกี่ยวกับหลักการและคุณค่าทางการเมือง เป็นความคิดความเชื่อที่มีแนวทางแน่นอนมีเหตุผล มีจุดหมายปลายทาง และวัตถุประสงค์ที่มนุษย์พยายามจะดำเนินการให้สัมฤทธิ์ผล ความคิดความเชื่อที่ทำให้เกิดกลไกควบคุมเพื่อบรรลุเป้าหมายแห่งความคิดความเชื่อนั้น เช่น อุดมการณ์มาร์กซิสต์ ก่อให้เกิดพรรคคอมมิวนิสต์ เพื่อสร้างและควบคุมให้การปกครองบรรลุเป้าหมายของอุดมการณ์อุดมการณ์ประชาธิปไตย คือ การเพิ่มพูนปกป้องเสรีภาพส่วนบุคคล ทำให้เกิดโอกาสต่างๆ เช่น พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ การลงมติเพื่อรักษาความเป็นประชาธิปไตย อุดมการณ์มิใช่เป็นเพียงปรัชญาการเมือง อุดมการณ์ทางการเมืองจะเรียกร้องให้มีการกระทำจากผู้ศรัทธาในอุดมการณ์เกิดความรู้สึกว่าถูกต้องที่จะกระทำตามนั้น อุดมการณ์ทางการเมืองมักจะเชื่อมโยงกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นพิเศษ (ชาญชัย คุ่มปัญญา, 2553: 17)

จะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมบทบาททางการเมืองของสตรีในการปฏิบัติหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎรของนักการเมืองสตรีในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เช่น การศึกษา อิทธิพลของครอบครัว อิทธิพลของสื่อ และอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการเข้าสู่บทบาททางการเมืองการปกครองของสตรี

## หลักอิทธิบาทธรรม

หลักอิทธิบาทธรรม ในความหมายของพระพุทธศาสนานั้นมีการกล่าวเอาไว้อย่างมากมายแต่หลักๆ แล้วจะมีความหมายที่เป็นแก่นแท้ในการปฏิบัติเพื่อให้เห็นชอบเพียง 4 อย่าง ดังนี้

1. ฉันทะ พึงพอใจ ได้แก่ ความมีใจรักใคร่สิ่งที่ทำ และพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้นๆ ให้สำเร็จ อยากให้งานนั้นหรือสิ่งนั้นบรรลุ พุดง่ายๆ ว่ารักงานและรักจุดหมายของงาน พุดให้ลงลึกในทางธรรมว่า ความรัก ความใฝ่ใจปรารถนาต่อภาวะดีงามเต็มเปี่ยมสมบูรณ์ของสิ่งนั้นๆ ของงานนั้น อยากทำให้สำเร็จผลตามจุดหมายที่ดีงามนั้น เมื่อเห็นสิ่งนั้นหรืองานนั้นกำลังเดินทางไปสู่จุดหมายก็เกิดปิติเป็นความเอิบอิ่มใจ ครั้นสิ่งหรืองานที่ทำนั้นบรรลุจุดหมายก็รับสมนัสเป็นความฉ่ำชื่นใจ ที่พร้อมด้วยความรู้สึกโปร่งโล่งผ่องใสเบิกบานแผ่ออกไปเป็นอิสระไร้ขอบเขตถ้าสามารถปลุกเร้าฉันทะให้เกิดอย่างแรงกล้า เกิดความรักในคุณค่าความดีงาม ความสมบูรณ์ของสิ่งนั้นหรือจุดหมายนั้นอย่างเต็มที่แล้ว คนก็จะทุ่มเทชีวิตและจิตใจอุทิศให้แก่สิ่งนั้นเมื่อรักแท้ก็มอบใจให้อาจถึงขนาดยอมสละชีวิตเพื่อสิ่งนั้นได้ เมื่อมีฉันทะนำแล้วก็ต้องการทำสิ่งนั้นให้ดีที่สุดให้สำเร็จผลอย่างดีที่สุดของสิ่งนั้นของงานนั้นไม่ห่วงพะวงกับสิ่งล่อเร้าหรือผลตอบแทนทั้งหลายจิตใจก็มุ่งมั่นแน่วแน่มั่นคงในการดำเนินสู่จุดหมาย

เดินเรียบสม่ำเสมอ ไม่ชัน ไม่ส่าย ฉันทสมาธิจึงเกิดขึ้นโดยนัยนี้ และพร้อมกับปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์ก็ย่อมเกิดควบคู่มาด้วย

2) วิริยะ มุ่งมั่นผลักดัน แปลว่า ความอาจหาญ แกล้วกล้า บากบั่น ก้าวไปใจสู้ ไม่ย่อท้อไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดขึ้นแก่เขาแล้ว แม้ได้ยินว่าจุดหมายนั้นจะลุล่วงได้ยากนัก มีอุปสรรคมาก หรืออาจใช้เวลาเท่านั้นปีเท่านั้นเดือนเขาก็ไม่ท้อถอย กลับเห็นเป็นสิ่งที่ท้าทายที่เขาจะเอาชนะให้ได้ทำให้สำเร็จ คนที่มีความเพียร เท่ากับมีแรงหนุนเวลาทำงานหรือปฏิบัติธรรมก็ตาม จิตใจจะแน่วแน่มั่นคง พุ่งตรงต่อจุดหมาย สมาธิก็เกิดขึ้นได้ เรียกว่าเป็นวิริยะสมาธิ พร้อมทั้งมีปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์เข้าประกอบคู่ไปด้วยกัน

3) จิตตะ ตั้งมั่นติดตาม แปลว่า ความคิดจดจ่อ หรือเอาใจฝักใฝ่ ได้แก่ ความมีจิตผูกพัน จดจ่อเฝ้าคิดเรื่องนั้น ใจอยู่กับงานนั้นไม่ปล่อยไม่ห่างไปไหน ถ้าจิตตะเป็นไปอย่างแรงกล้าในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรืองานอย่างใดอย่างหนึ่ง คนผู้นั้นจะไม่สนใจไม่รับรู้เรื่องอื่นๆ ใครพูดอะไรเรื่องอื่นๆ ไม่สนใจ แต่ถ้าพูดเรื่องงานนั้นจะสนใจเป็นพิเศษทันที บางทีจัดทำเรื่องนั้น งานนั้น ชลุกง่วนอยู่ได้ทั้งวันทั้งคืนไม่เอาใจใส่ร่างกายการแต่งเนื้อแต่งตัว อะไรเกิดขึ้นก็ไม่สนใจ เรื่องอื่นเกิดขึ้นใกล้ๆ บางทีก็ทำไม่รู้จักวันลี้มลี้คืน ลี้มลี้มนอน ความมีใจฝักใฝ่เช่นนี้ย่อมทำให้สมาธิเกิดขึ้น จิตจะแน่วแน่มั่นคงในกิจที่ทำมีกำลังมาก เฉพาะสำหรับกิจนั้น เรียกว่า เป็นจิตตสมาธิ พร้อมกันนั้นก็เกิดปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์ร่วมสนับสนุนไปด้วย

4) วิมังสา พิจารณาไตร่ตรอง แปลว่า ความสอบสวนไตร่ตรอง ได้แก่ การใช้ปัญญาพิจารณาหมั่นใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลยบกพร่องหรือขัดข้อง เป็นต้น ในกิจที่ทำรู้จักทดลองและคิดค้นหาทางแก้ไขปรับปรุงข้อนี้เป็นการใช้ปัญญาชักนำสมาธิ ซึ่งจะเห็นได้ไม่ยาก คนมีวิมังสาเป็นพวกชอบคิดค้นหาเหตุผล ชอบสอบสวนทดลอง เมื่อทำอะไรก็คิดพิจารณาทดสอบไปเช่นคิดว่าผลนี้เกิดจากสาเหตุอะไร ทำไมจึงเป็นอย่างนี้ ผลคราวนี้เกิดจากปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบเหล่านี้ทั้งนั้น ลองเปลี่ยนองค์ประกอบนั้นแล้วไม่เกิดผลอย่างที่เราคาดหมาย เป็นเพราะอะไร จะแก้ไขที่จุดไหน ฯลฯ เป็นเหตุให้จิตแน่วแน่มั่นคงไปกับเรื่องที่พิจารณา ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่วอกแวก และมีกำลังเรียกว่าวิมังสาสมาธิ ซึ่งจะมีปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์เกิดขึ้นมาด้วย เช่นเดียวกับสมาธิข้ออื่นๆ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2542: 842-844)

จะเห็นได้ว่า อิทธิบาทธรรม คือ คุณธรรมที่นำไปสู่การทำให้สำเร็จตามที่ตั้งใจไว้โดยการทำสิ่งใดๆ หากเชื่อมโยงและยึดเหนี่ยวนั้นย่อมทำสำเร็จได้ตามที่ใจปรารถนา โดยนำหลักอิทธิบาทธรรม 4 ประการ คือ 1. ฉันทะ พึงพอใจ 2) วิริยะ มุ่งมั่นผลักดัน 3) จิตตะ ตั้งมั่นติดตาม 4) วิมังสา พิจารณาไตร่ตรอง

## บทสรุป

การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในหลายด้าน เช่น การตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามการตรวจสอบการทำงานของทางราชการ และนำผลที่ได้จากการระดมความคิดมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การรับรู้สภาพของปัญหาอย่างแท้จริง เพราะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่นั้น จะทำให้ทราบถึงความจริงของปัญหา และทำให้สามารถร่วมกันแก้ไขปัญหานั้นได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญในการทำให้ประชาชนยอมรับโครงการต่างๆ ดำเนินการให้สำเร็จตามเป้าหมาย

หรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และให้ตรงตามความต้องการของประชาชน อีกทั้งยังเป็นการช่วยเหลือให้ภาคประชาชนให้สามารถพัฒนาขีดความสามารถและช่วยเหลือตนเองได้

จะเห็นได้ว่า องค์การสหประชาชาติได้ให้ความสำคัญแก่สตรี เนื่องจากความสำคัญของสิทธิมนุษยชนของสตรีในการร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ในปัจจุบันสตรีมีความรู้ความเข้าใจมีความสนใจทางการเมืองท้องถิ่นมากขึ้น โดยเฉพาะโครงสร้างของเทศบาล และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ดังนั้น สตรีจึงต้องการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของตนเองเพื่อส่งเสริมพัฒนาอาชีพให้กับกลุ่มสตรี ปกป้องสิทธิของสตรี และช่วยกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ปัจจัยที่ส่งเสริมบทบาททางการเมืองของสตรีในการปฏิบัติหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎรของนักการเมืองสตรีในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เช่น การศึกษา อิทธิพลของครอบครัว อิทธิพลของสื่อและอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการเข้าสู่บทบาททางการเมืองการปกครองของสตรี โดยเฉพาะความเป็นผู้มีหลักอิทธิบาทธรรม 4 ประการ คือ 1. ด้านฉันทะ พึงพอใจ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรี ความไม่เบื่อหน่าย ไม่ทอดทิ้งงานหรือท้อแท้ มีกำลังใจต่อสู้กับอุปสรรคสร้างสรรค์ทำงานในสิ่งที่ตนเองรัก ไม่เกียจคร้านในงานที่ได้รับมอบหมาย ทำในสิ่งที่คิดว่าเกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นของตน มีกำลังใจที่ดีต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรค 2. ด้านวิริยะ มุ่งมั่นผลักดัน การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรี ในด้านการแสดงออกในความคิดเห็นทางการเมืองของสตรีในท้องถิ่น ควรมีความมุ่งมั่นในการเลือกตั้งท้องถิ่น การเป็นผู้ลงผู้ลงคะแนนเสียง ควรณรงค์ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนในท้องถิ่น กล้าที่จะทุ่มเทให้กับการกระทำนั้นๆ โดยไม่หวังผลตอบแทน 3. ด้านจิตตะ ตั้งมั่นติดตาม การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรี ควรใช้จิตตะ ในการคิดเอาใจใส่บ้านเมืองจะทำให้ทราบความเป็นไปของบ้านเมืองอยู่เสมอ มีความคิดที่รอบคอบไม่ปล่อยใจให้ความคิดฟุ้งซ่าน เลื่อนลอย หมั่นตรวจตราดูแลเอาใจใส่ในงานของตนอยู่เสมอ 4. ด้านวิมังสา พิจารณาไตร่ตรอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรี ควรเปิดโอกาสให้สตรีมีส่วนร่วมในการเสนอข้อกฎหมายในการพัฒนาท้องถิ่น ช่วยให้การงานไม่ให้เกิดข้อผิดพลาด ควรส่งเสริมให้สตรีมีการเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และรับสมัครเลือกตั้งในตำแหน่งต่างๆ และตรวจสอบข้อบกพร่องตลอดจนปัญหาอุปสรรควิธีแก้ไขอย่างมีเหตุผลมีผล

### บรรณานุกรม

- คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ. (2535). **สตรีไทย**. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- เฉลียว บุรีภักดี และคณะ. (2545). **ชุดวิชาการวิจัยชุมชน ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ**. นนทบุรี: เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์.
- ชาญชัย คุ่มปัญญา. (2553). **อุดมการณ์ทางการเมือง** เอกสารประกอบคณาบรรยาย รหัสวิชา 2551120 ฉบับเดือนมีนาคม 2553.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). **การมีส่วนร่วม: หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สิริลักษณ์การพิมพ์.
- บวร ประพฤติดี และคณะ. (2520). **สตรีไทย : บทบาทในการเป็นผู้นำการบริหาร**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยเกษม.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2542). **พุทธธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : ประชาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บัคพอยท์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2543). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่นสถาบันพระปกเกล้า. (2551). สตรีกับการเมือง. นนทบุรี: โรงพิมพ์ธรรมดาเพลส.
- ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล. (2545). การปกครองท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมของประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อีพีเอปริทัศน์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2554). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. หนังสือและสื่อเผยแพร่. กรุงเทพฯ: สำนักประชาสัมพันธ์.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2565) “บทบาทสตรีไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <https://www.naewna.com/lady/columnist/35117> [13 ตุลาคม 2565].
- Lenore Manderson. (1980). **Woman Political and Change**. London: Oxford University Press.
- Danis Mcquail. (1987). **Mass Communication Theory: An Introduction**. London: Sage.